

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 6, NO 11, STIP, 2021

ГОД. VI, БР. 11
ШТИП, 2021

VOL. VI, NO 11
STIP, 2021

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. 6, Бр. 11
Штип, 2021**

**Vol. 6, No 11
Stip, 2021**

**PALMK, VOL 6, NO 11, STIP, 2021
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM21116>**

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moskow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyssen, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

- 11 СЕЌАВАЊЕ: проф. д-р Виолета Димова,**
прв декан на Филолошкиот факултет во Штип
IN MEMORIAM: prof. Violeta Dimova,
the first Dean of the Faculty of Philology in Stip
- 29 ПРЕДГОВОР (ОД „ПАЛИМПСЕСТ“ БР. 1)**
Проф. д-р Виолета Димова, прв декан на Филолошкиот факултет во Штип
FOREWORD (FROM “PALIMPSEST” NO 1)
Prof. Violeta Dimova, the first Dean of the Faculty of Philology in Stip
- ЈАЗИК / LANGUAGE**
- 33 Виолета Јанушева**
СЕМАНТИЧКИ ФОРМУЛИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ЛОГИЧКИТЕ ПЕРСОНАЛНИ
ПЕРИФРАЗИ ВО МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК
Violeta Janusheva
SEMANTIC FORMULAS FOR EXPRESSING LOGICAL PERSONAL PERIPHRASES
IN THE MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE
- 47 Öztürk Emiroğlu**
YENİ LİSAN VE ÖMER SEYFETTİN
Öztürk Emiroğlu
CONTEMPORARY LANGUAGE AND ÖMER SEYFETTİN
- 59 Federica Ambroso**
JEUX DE MOTS ET EN JEUX DE LA TRADUCTION: *ΜΟΙΡΑΙΟΙ ΑΝΤΙΚΑΤΟΠΤΡΙΣΜΟΙ*
DE PETROS MARTINIDIS EN FRANÇAIS ET EN ITALIEN
Federica Ambroso
PUNS AND TRANSLATION CHALLENGES: *ΜΟΙΡΑΙΟΙ ΑΝΤΙΚΑΤΟΠΤΡΙΣΜΟΙ* BY
PETROS MARTINIDIS IN FRENCH AND IN ITALIAN
- 73 Емилија Тасева, Билјана Ивановска**
МЕТАФОРИЧНИ КОНЦЕПТИ КАЈ СОМАТИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКАТА И ВО
МАКЕДОНСКАТА ФРАЗЕОЛОГИЈА
Emilija Taseva, Biljana Ivanovska
METAPHORICAL CONCEPTS OF SOMATIC EXPRESSIONS IN GERMAN AND
MACEDONIAN PHRASEOLOGY
- 85 Марија Гркова**
МНОЖИНСКИТЕ ФОРМИ НА ИМЕНКИТЕ ОД МАШКИ РОД ВО
МАКЕДОНСКИОТ И ВО СРПСКИОТ ЈАЗИК
Marija Grkova
THE MASCULINE NOUNS IN MACEDONIAN AND SERBIAN LANGUAGE

- 95 Лилјана Макаријоска**
ЈАЗИЧНИОТ ИЗРАЗ НА ПЕТРЕ БИЦЕВСКИ
Liljana Makarijoska
LINGUISTIC EXPRESSION OF PETRE BICEVSKI
- 109 Марија Карадаковска**
ТЕОРИИ ЗА ЗАЕМАЊЕТО, ВИДОВИ ЗАЕМКА И
АДАПТАЦИЈА НА ЗАЕМКИТЕ
Marija Karadakovska
THEORIES OF BORROWING, LOANWORD TYPOLOGY
AND LOANWORD ADAPTATION
- КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE**
- 125 Dijana Tica, Emir Muhić, Željka Babić**
PRESENTATION OF PANDEMICS IN LITERATURE
- 135 Mariantonio Tramite**
CELL-PHONE NOVELS: UN PUNTO DI VISTA LINGUISTICO-LETTERARIO
(E SOCIO-CULTURALE) DIETRO IL FENOMENO DEI ROMANZI SU
CELLULARE IN ITALIA
Mariantonia Tramite
CELL-PHONE NOVELS: A LINGUISTIC AND LITERARY
(AND SOCIO-CULTURAL) POINT OF VIEW BEHIND THE
PHENOMENON OF MOBILE NOVELS IN ITALY
- 147 Бобан Перески, Ранко Младеноски**
МЕТАФОРАТА ВО РОМАНОТ „ЌЕРКАТА НА МАТЕМАТИЧАРОТ“
ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ
Boban Pereski, Ranko Mladenoski
THE METAPHOR IN THE NOVEL “THE MATHEMATICIAN’S DAUGHTER”
BY VENKO ANDONOVSKI
- 161 Нина Анастасова-Шкрињариќ**
МИТОЛОГИЗАЦИЈА НА АСТРОФЕНОМЕНИТЕ
(АРХЕОАСТРОНОМСКИ И ЕТНОАСТРОНОМСКИ ДЕКОДИРАЊА
НА СЛОВЕНСКИ МИТОВИ ВРЗ ГРАЃА ОД ЗАПИСИТЕ НА СЕРПЕНКОВ)
Nina Anastasova-Shkrinjarik
MYTHOLOGISATION OF ASTROPHENOMENA (ARCHAEOASTRONOMIC
AND ETHNO-ASTRONOMICAL DECODING OF SLAVIC MYTHS IN
SERPENKOV’S FOLKLORE MATERIAL)
- 171 Ана Витанова-Рингачева**
БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ И ПРВАТА СВЕТСКА ВОЈНА КАКО МОТИВИ ВО
НАРОДНИТЕ ПЕСНИ ОД СТРУМИЦА И СТРУМИЧКО
Ana Vitanova-Ringaceva
THE BALKAN WARS AND THE FIRST WORLD WAR AS MOTIFS IN THE FOLK
SONGS FROM STRUMICA AND STRUMICA REGION

- 183 Славчо Ковилоски**
РАСКАЖУВАЧКОТО ПЕРО НА МАРИЈА ЗРНЕВА
Slavcho Koviloski
MARIJA ZRNEVA'S STORYTELLING PEN
- 191 Иван Антоновски**
МИНИ-ЕСЕЈОТ КАКО ФОРМА ВО ЕСЕИСТИЧКИОТ ОПУС
НА ГОРАН СТЕФАНОВСКИ
Ivan Antonovski
MINI-ESSAY AS A FORM IN GORAN STEFANOVSKI'S ESSAYISTIC WORKS
- КУЛТУРА / CULTURE**
- 203 Жарко Миленич**
ПЕРЕВОД С ЯЗЫКА ЛИТЕРАТУРЫ НА ЯЗЫК ФИЛЬМА
НА ПРИМЕРЕ «СТАЛКЕРА» АНДРЕЯ ТАРКОВСКОГО
Zarko Milenic
TRANSLATION FROM THE LANGUAGE OF THE LITERATURE
TO THE LANGUAGE OF THE FILM ON THE EXAMPLE
OF "STALKER" BY ANDREY TARKOVSKY
- 211 Sunčana Tuksar, Mauro Dujmović**
"THE ACCIDENTAL TOURIST" IN THE CONTEXT OF ZOOMED-IN
IMAGES IN THE MULTIMODAL INTERPERSONAL VIDEO COMMUNICATION
- 227 Екатерина Намичева, Петар Намичев**
КУЛТУРНА ОДРЖЛИВОСТ И АРХИТЕКТОНСКО НАСЛЕДСТВО
Ekaterina Namicheva, Petar Namichev
CULTURAL SUSTAINABILITY AND ARCHITECTURAL HERITAGE
- 241 Mariya Leontik**
KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ'NDE TÜRKOLJİ
ÇALIŞMALARININ GERÇEKLEŞTİRİLDİĞİ KURUMLAR
Marija Leontik
TURKOLOGICAL RESEARCH IN THE INSTITUTIONS OF THE
REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA
- 251 Rabia Ruşid**
DOĞU MAKEDONYA'DA BULUNAN DELİKLİ TAŞ ETRAFINDAKİ
İNANIŞ VE UYGULAMALAR
Rabia Ruşid
BELIEFS AND RITUALS IN THE KAMNIK CANYON IN EASTERN MACEDONIA
- МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY**
- 261 Milena Sazdovska-Pigulovska**
ORGANIZATION OF ONLINE LANGUAGE AND TRANSLATION TEACHING AND
EXAMINATION IN TIMES OF COVID-19

- 273 François Schmitt**
QUELLES APPROCHES DIDACTIQUES POUR LA
COMPOSANTE SOCIOCULTURELLE DU FRANÇAIS LANGUE ÉTRANGÈRE ?
François Schmitt
WHAT DIDACTIC APPROACHES FOR THE SOCIOCULTURAL
CONTENT TO TEACHING FRENCH AS A FOREIGN LANGUAGE?

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 287 Билјана Ивановска**
ОСВРТ КОН КНИГАТА „ПРАГМАТИКА: ЈАЗИК И КОМУНИКАЦИЈА“
Biljana Ivanovska
REVIEW OF THE BOOK “PRAGMATICS: LANGUAGE AND COMMUNICATION”

- 291 Ранко Младеноски, Бобан Перески**
ЛАБИРИНТ ОД КНИЖЕВНА ФИКЦИЈА И ЖИВОТНА СТВАРНОСТ
Ranko Mladenoski, Boban Pereski
A LABYRINTH OF LITERARY FICTION AND LIFE REALITY

- 299 Марина Мијаковска**
„КОМПЈУТЕРСКА ПОЕЗИЈА“ ВО ЕРАТА НА МАС-МЕДИУМИТЕ
Marina Mijakovska
“COMPUTER POETRY” IN THE MASS MEDIA ERA

ДОДАТОК / APPENDIX

- 307 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ**
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

СЕМАНТИЧКИ ФОРМУЛИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ЛОГИЧКИТЕ ПЕРСОНАЛНИ ПЕРИФРАЗИ ВО МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Виолета Јанушева

Универзитет „Св. Климент Охридски“, Битола

violetajanuseva@gmail.com

Апстракт: Во овој труд се претставуваат најчестите семантички формули (СФ) за изразување на логичките персонални перифрази во македонскиот јазик што се употребуваат во јазикот на електронските весници. Истражувањето е квалитативно и има описен карактер. Корпусот го сочинуваат 7000 логички персонални перифрази ексцерпирани од јазикот на електронските весници од 2019 г. Од методите за обработка на податоците и за донесување заклучоци се користат анализа и синтеза. Резултатите од истражувањето покажуваат дека во македонскиот јазик се разликуваат голем број СФ за изразување на логичките персонални перифрази и дека, најчесто, се употребувани СФ 5 и СФ 7 што претставуваат комбинација од професијата на денотатот и оцената на авторот за неа: придавка во суперлатив +/- (придавка + придавка) + именка што означува професија и еден (една) од + придавка во суперлатив +/- (придавка) + именка што означува професија.

Клучни зборови: *логички персонални перифрази, семантички формули, македонски јазик.*

1. Вовед

Како резултат на интензивниот начин на живеење и недостигот на време, електронските весници стануваат речиси единствена литература за поголемиот дел од населението. Овие весници што припаѓаат во сферата на новинарскиот потстил имаат двојна функција: информативна и дејствувачка. Информативната функција се однесува на пренесување на информацијата до корисниците, односно на нивното информирање за севкупните настани во општеството. Дејствувачката функција, пак, уште позната како мотивирачка или пропагандна, заедно со информативната, според Минова-Ѓуркова (2003, стр. 278) влијае врз создавањето на јавното мислење во едно општество.

Јазикот во електронските весници претставува директен одраз на општата јазична култура во општеството, ја отсликува современата состојба

на стандардниот македонски јазик, и, секако, ги рефлектира актуелните проблеми и прашања во сите сфери од човековото живеење и дејствување. Покрај фразеолошките изрази што ѝ припаѓаат на разговорната лексика (Јанушева и Шашко, 2015, стр. 87–90), маркантен белег на јазикот на овие медиуми претставуваат и перифразите (Јанушева, 2020а; 2020б) кои, во голема мера, придонесуваат да се избегне монотонијата, да се привлече вниманието на читателите и да се постигне живост и разновидност на изразот. Всушност, перифразите претставуваат еден вид клиширан израз што му овозможува на авторот на статијата за пократко време да им даде информации на читателите и да влијае врз нивните емоции.

Оттука, во трудот се претставуваат најчестите семантички формули во македонскиот јазик што се користат за изразување на логичките персонални перифрази во јазикот на електронските весници од 2019 г.

2. Преглед на досегашни истражувања

Перифразите и нивните карактеристики се во центарот на вниманието на голем број истражувачи, првенствено во словенските јазици (Станева, 1996; Галперин, 1981, стр. 152–156; Кухаренко, 2000, стр. 48–53; Велковска, 2002, стр. 93–100; Минова-Ѓуркова, 2003, стр. 94; Ватева, 2010, стр. 39–44; Делева, 2012; Григораш, 2016; Јанушева, 2020а; 2020б). Тие ги разгледуваат перифразите како стилистичко средство во јазикот на уметничката литература, но и како карактеристика на јазикот на печатот. Во нивните истражувања, перифразите се определуваат како вторична номинација, односно како замена на директното име на денотатот (првичната номинација) со описна синтагма. Според тоа, перифразата е второ име за денотатот. Нивните истражувања, понатаму, покажуваат дека најчесто се зборува за два вида перифрази, и тоа: логички перифрази (во кои зборовите во описниот израз функционираат во своето основно значење и се базираат на една инхерентна карактеристика на поимот) и експресивни (сликовити или фигуративни што се засноваат на метафора или метонимија). Освен тоа, овие истражувања ја нагласуваат оценувачката функција на перифразата, зашто со перифразата се оценува поимот според своите својства или карактеристики, што значи дека преку перифразата се дава оценката на авторот за соодветниот поим. Во однос на македонскиот јазик, Јанушева (2020а) ги сфаќа перифразите како семантичко-синтаксички единици и ги ограничува само на именските зборови, што значи дека двете номинации имаат именски карактер. Нејзиното истражување покажува дека во македонскиот јазик, како и во другите словенски јазици, се разликуваат два вида перифрази, и тоа: логички и сликовити (фигуративни). Таа ја покажува разликата меѓу перифразите и фразеолошките изрази, апозицијата и аналитичкиот прирок за кои предлага да се задржи изразот перифрастична конструкција и укажува дека за целосно разбирање на перифразата, покрај перифразата, името на денотатот мора да е спомнато барем еднаш во текстот. На крај, таа ја анализира и

контекстуалната (не)ограниченост на перифразите и нивниот однос со времето во кое се употребуваат. Понатаму, Јанушева (2020б), ги истражува најчестите семантички формули за изразување на персоналните фигуративни перифрази и заклучува дека во македонскиот јазик има голем број СФ за нивно изразување, како и дека општествената функција и професијата се двата инхерентни признаци на денотатот.

3. Методологија

Истражувањето има квалитативна парадигма и описен карактер. Корпусот го сочинуваат 7000 логички персонални перифрази, ексцерпирани од јазикот на електронските весници, што значи дека се прегледани 7000 резултати на пребарувачот Гугл (Google) од 2019 г. Од методите за обработка на податоците и за донесување заклучоци се користат анализа и синтеза.

4. Резултати и дискусија

Од сфаќањето на перифразите како вторична номинација на денотатот, односно како замена на директното име на денотатот (првичната номинација) со описна синтагма, произлегува дека логичките персонални перифрази претставуваат вторична номинација на сопственото име. Имајќи ја предвид оценувачката функција на перифразите, која доаѓа до израз и кај логичките персонални перифрази, описната синтагма, всушност, се однесува на една особеност или карактеристика на денотатот која за авторот на текстот е најважна, па, така, таа доаѓа на преден план. Понатаму, анализата покажува дека во македонскиот јазик во рамките на логичките персонални перифрази се разликуваат голем број семантички формули (СФ). Семантичката формула е, всушност, описната синтагма што функционира како еден вид клиширан израз или, според зборовите на Минова-Ѓуркова (2003, стр. 281), како автоматизирано или готово јазично средство, и што му овозможува на авторот на текстот за брзо време да информира колку што е можно поголем број читатели и да го изрази својот став, но и да влијае врз емоциите на читателите. Анализата, исто така, покажува дека логичките персонални перифрази употребени во јазикот на македонските електронски весници се однесуваат на лица што се дел од јавниот живот не само во Македонија туку и на Балканот и во светот, воопшто, во различни сфери од општественото живеење и функционирање. Конечно, истражувањето покажува дека карактеристиката на денотатот која за авторот на текстот е најважна се однесува на два признаци, и тоа на функцијата (улогата и положбата – ДРМЈ) и професијата (дејност за која се има подготовка и што служи за обезбедување на егзистенција – ДРМЈ) што ја имаат лицата во општеството.

4.1. Логички персонални перифрази

Кај логичките персонални перифрази зборовите функционираат во своето основно значење. Во рамките на овие перифрази, се забележуваат

два подвида, и тоа: логички перифрази што се базираат на една инхерентна карактеристика на денотатот и логички перифрази што претставуваат комбинација од инхерентната карактеристика на денотатот и оцената на авторот на текстот за таа карактеристика. Всушност, авторот го оценува денотатот врз основа на одредени својства или карактеристики кои, според него, се најважни за дадениот денотат. Во рамките на секој вид се забележуваат различни семантички формули.

4.1.1. Логички персонални перифрази што се базираат на една инхерентна карактеристика на денотатот

Во оваа подгрупа перифрази се забележуваат неколку семантички формули, во зависност од тоа дали инхерентната карактеристика се однесува на функцијата што ја има лицето во општеството во актуелниот момент кога се пишува статијата или на неговата професија.

А) Инхерентна карактеристика – општествена функција

СФ 1: *именка што означува функција + на/за:* шефот (*шефицата*) на: македонската дипломатија (Н. Димитров), американската Централна банка (Ц. Јелен); *претседателот* или *премиерот* (*претседателката* или *премиерката*) на: Македонија (З. Заев), Нов Зеланд (Ц. Ардерн), „Амазон“ (Ц. Безос); *министерот* (*министерката*) за: одбрана (Р. Шеќеринска), внатрешни работи (О. Спасовски); *заменик-министерот* (*заменик-министерката*) за: животна средина и просторно планирање (Ј. Макрадули), образование и наука (Е. Наумовска); *заменик-претседателот* (*заменик-претседателката*) на: Владата (Б. Османи), Македонија (Р. Шеќеринска); *лидерот* (*лидерката*) на: опозицијата (Х. Мицкоски), ДОМ (М. Морачанин); *генералниот секретар* (*генералната секретарка*) на: Владата на Македонија (Д. Рашковски), Собранието (Ц. Иванова), *директорот* (*директорката*) на: АХВ (З. Атанасов), Агенцијата за спорт и млади (Д. Каевски), УЈП (С. Лукаревска);

СФ 2: *придавка +/- (придавка + придавка) + именка што означува функција:* *актуелниот* (*актуелната*): претседател на Европарламентот (Х. Г. Петеринг), македонски претседател (С. Пендаровски), советник на претседателот на Република Хрватска (Г. Томиќ), вицегувернер на НБРМ (А. Ангеловска-Бежоска), пратеник (Љубен Арнаудов); *бившиот* (*бившата*): претседател на Перу (А. Гарсиа), шефица на Пепси (И. Нури), комесарка за дигитална агенда (Н. Крус); **поранешниот** (**поранешната**): долгогодишен египетски претседател (Х. Мубарак), американски државен секретар (Х. Кисинџер), претседател на Ерменија (С. Саркисијан), советник на Путин (В. Мански), претседател на американската Национална кошаркарска лига (НБА) (Д. Штерн), директорка на Агенцијата за филм (Б. Беличанец), премиер на Малезија (Н. Разак), лидерка на пакистанската опозиција (Б. Бутто);

СФ 3: *еден (една) од + број/бројна форма +/- (придавка) + именка што*

означува функција: двајцата пратеници (А. Бајрам), двајцата министри (А. Ќахил), двете обвинителки (Л. Стефанова), петте судии (В. Маркудова), петте судии кои гласаа за укинување на законот за помилување (уставната судијка Вангелина Маркудова), осумте опозициски пратеници (Н. И. Старова), осумте главни правни советници во Европскиот суд за човекови права (В. Трстењак);

СФ 4: *еден (една) од + број + именката жена + именка што означува функција*: шесте жени градоначалнички во Македонија (Н. Петровска), седумте жени претприемачки (Н. Ангеловска).

Б) Инхерентна карактеристика – професија

СФ 1: *именка што означува професија*: пејачот на групата „Магла бенд“ (В. Савиќ);

СФ 2: *придавка +/- (придавка) + именка што означува професија: актуелниот (актуелната)*: тренер на француски Бордо (П. Соуса), пејачка (Ријана); *бившиот (бившиата)*: фудбалер на Реал Мадрид (Т. Хернандез), ракометар на Металург (Д. Џукиќ), пејачка на Гранд (Е. Синановиќ); *поранешниот (поранешната)*: француски боксер (К. Детанже), американска тенисерка (Е. Харклроуд), ракометарка на ЖРК „Вардар“ (А. Пенезиќ);

СФ 3: *+/- (придавка) + судиска(та) двојка*: Л. Сеок и К. Бонок, ракометната (Б. Лах и Д. Сок), данската (М. Гјединг и М. Хансен), шпанската (О. Р. Лопез и А. С. Рамирез);

СФ 4: *судиската тројка*: П. Арделеану, П. Блажеј и И. Надворник, Л. Ламоника, Д. Јавор и Е. Мулкоч;

СФ 5: *придавка + придавка (што се однесува на професијата) + именката ас*: португалскиот фудбалски (К. Роналдо), српскиот кошаркарски (М. Теодосиќ), шпанскиот тениски (Р. Надал), српскиот тениски (Н. Ѓоковиќ), некогашниот тениски (Л. Хјуит), поранешниот тениски (Џ. Мекинро, М. Шарапова);

СФ 6: *еден (една) од + број + именка што означува професија*: седумте фудбалери (Роналдињо), четирите фоторепортери (Н. Геденидзе);

СФ 7: *број + придавка + именка што означува професија*: двете српски тенисерки (А. Ивановиќ и Ј. Јанковиќ);

СФ 8: *+/- (придавка) + дизајнерско(то) дуо*: од Јапонија (Ј. Имаи и А. Мотеки), британското (М. Русо и Т. Ралф), чешкото (Томски – Полански).

4.1.2. Логички перифрази што претставуваат комбинација од една инхерентна карактеристика на денотатот и оцената на авторот за неа

Овие персонални перифрази претставуваат комбинација од инхерентната карактеристика на денотатот и оцената на авторот на текстот за таа карактеристика, која, според него, е онаа најважната или онаа што го одликува тој денотат од другите. И во оваа група перифрази се забележуваат повеќе семантички формули.

А) Инхерентна карактеристика – функција + оцена на авторот

СФ 1: *придавка +/- (придавка) + именка што ја означува функцијата:* **влијателниот (влијателната):** шиитски лидер и ирачки политичар (М. Садр), американски сенатор од редовите на демократите (Р. Менендез); **екстравагантниот (екстравагантната):** градоначалник на Лондон (Б. Џонсон); **ексцентричниот (ексцентричната):** војвотка од Алба (Кајетана), претседател (А. де Лаурентис); **омилениот (омилената):** балкански политичар на Брисел (А. Вучиќ), светска политичарка (А. Меркел); **привлечниот (привлечната):** кримска обвинителка (Н. Поклонскаја); **харизматичниот (харизматичната):** бизнисмен (Трамп), премиер на Канада (Џ. Трудо), менаџер на Ливерпул (Ј. Клоп);

СФ 2: *придавка во суперлатив +/- (придавка) + именка што означува функција:* **најбогатиот (најбогатата):** градоначалник во Македонија (А. Алексовски), политичар на Косово (Б. Пецоли); **најважниот (најважната):** локален лидер (Касами), либерална судијка на американскиот Врховен суд (Р. Б. Гинсбург); **најексцентричниот (најексцентричната):** европска аристократка и маркиза (Л. Казати), **најпознатиот (најпознатата):** опозиционер (А. Навални), директор на „Денерал електрик“ (Џ. Велч); **најпопуларниот (најпопуларната):** американски лидер во втората половина на 20-тиот век (Џ. Кенеди), политичар на светот (Б. Обама); **најпочитуваниот (најпочитуваната):** лидер во арапскиот свет (Т. Ердоган), лидер во светот (В. Черчил); **најпривлечниот (најпривлечната):** премиер (Џ. Трудо), претседателка на Тирол (Д. Л. Сваровски); **најценетиот (најценетата):** корпоративен менаџер во светот (Д. Агс), европска политичарка (А. Меркел);

СФ 3: *придавка во суперлатив + именката човек/жена/личност:* **најбогатиот:** човек на сите времиња (Џ. Безос), човек на планетата (Б. Гејтс); **највлијателната:** жена на светот (А. Меркел). Во оваа семантичка формула, од сопственото име што следува по перифразата, всушност, се добива информација за функцијата на лицето. Ова се однесува на сите СФ во кои се јавуваат именките: човек, жена, личност.

СФ 4: *еден (една) од + придавка во суперлатив + именка што означува функција или именката личност:* најбогатите претседатели (Х. Тачи), најважните личности од надворешната политика на САД (З. Бжежински), највлијателните пратеници на германската владејачка CDU (А. Фишер), највлијателните американски политичари во последните 50 години (Е. Кенеди), најистакнатите лидери на баскиската сепаратистичка организација ETA (М. Ирасторса), најценетите политички лидери во светот (А. Меркел), најсексапилните лидери во светот (Џ. Трудо).

Б) Инхерентна карактеристика – професија + оцена на авторот

СФ 1: *+/- (придавка) + дизајнерско(то) дуо:* познатото (Д. Долче и С. Габана), младото (Ботер – Херенбург) (Н. Беркус и Џ. Брент), водечкото (П. Витакер и К. Малем);

СФ 2: +/- (*придавка*) + *доајен* (*доајенка*) + *на*: македонскиот балет (Е. Хусеин), македонското новинарство (Н. Младенов), албанскиот и турскиот театар во Македонија (М. Лозана), рускиот доајен на пијаното (Н. Лугански);

СФ 3: *придавка* +/- (*придавка*) + *именка што означува професија*: *актуелниот* (*актуелната*): актуелниот пејач на групата „Магла бенд“ (В. Савиќ); *влијателниот* (*влијателната*): американски политиколог (З. Бжежински), готвач (Е. Бордејн), американски сенатор од редовите на демократите (Р. Менендез); *екстравагантниот* (*екстравагантната*): боксер (Ф. Мејведер), чешки уметник (Ј. Саудек), дизајнерка (И. Спасовска); *ексцентричниот* (*ексцентричната*): математичар (П. Ердос), сликар (В. Франц), инженер (Ц. Каминада), фудбалер на Ливерпул (Ј. Суарез); пејачка со прекрасен глас (Е. Вајнхаус); кантавторка (Ј. Гага), актерка (Т. Свинтон); *омилениот* (*омилената*): музичар на шведското кралско семејство (Авичи), американски кантавтор (Д. Олни); *популарниот* (*популарната*): пејач (С. Сакиќ, Ц. Бибер, Ј. Ричи), хрватски епидемиолог (Рудан), македонска поетеса (А. Бунтеска), виолинистка (В. Меј), готвач (Ф. Кардоз), ловец на крокодили (С. Орвин), комичар од Србија (С. Гичиќ), актер (П. Броснан), дизајнер за чевли (М. Блахник), британски готвач (Ц. Оливер), ТВ-готвач и патописец (Е. Бордејн), пејачка (Н. Минаж); *привлечниот* (*привлечната*): актер (П. Демпси), моделка (Е. Греам), тенисерка (К. Нултер); *талентираниот* (*талентираната*): шминкер (А. Агакишиев), фудбалер на Олимпик лион (Х. Ауар), виолинистка (Ј. Стирлинг), руска пливачка (С. Аскарова), охридски музичар (М. Милески), музичар (М. Луис), цудистка (Б. Сефери); *убавиот* (*убавата*): актерка (П. Чопра, Д. Ризова, Н. Петровиќ, К. Бекинсејл, Ј. Бонет), манекенка (Е. Ратајковски); *харизматичниот* (*харизматичната*): актерка (Е. Хатавеј, Ц. Хог), пејачка (Калиопи), атлетичар (К. Вархолм);

СФ 4: *еден* (*една*) *од* + *придавка* (*омилените*) + *именка што означува професија*: актери (А. Ајзенберг), спортисти во светот (Буфон), пејачки (М. Тодоровиќ), актерки (Ц. Робертс), македонски актери (Ј. Бреслиски), холивудски актери (П. Броснан);

СФ 5: *придавка во суперлатив* +/- (*придавка* + *придавка*) + *именка што означува професија*: *најбогатиот* (*најбогатата*): српски фудбалер (А. Пријовиќ), спортист на планетата (Ф. Мејведер), музичар на десетлетието (Доктор Дре), српска пејачка (Д. Јанковиќ), музичарка на светот (Ријана), музичарка во Британија (Адел); *најважниот* (*најважната*): фудбалер на Лацио (С. М. Савиќ); *највлијателниот* (*највлијателната*): моден фотограф на сите времиња (Г. Бурден); *највредниот* (*највредната*): светски фудбалер (Нејмар), фудбалер на светот (К. Мбапе); *најдобриот* (*најдобрата*): тенисер (Р. Надал), фудбалер во историјата на спортот (Ј. Меси), светски фудбалер во историјата (Пеле), одбојкарка на светот (Т. Бошковиќ), македонска тенисерка (Ј. Милевска), атлетичарка на светот (И. Шпановиќ, К. Ибаргуен); *најексцентричниот* (*најексцентричната*): кошаркар на планетата (Д. Родман), поп-пејачка во денешно време (Ј. Гага), исландска пејачка (Бјорк);

најзначајниот (најзначајната): средновековен сликар (Х. Бос), писателка во повоена Германија (К. Волф), музички продуцент на сите времиња (Н. Роџерс); *најомилениот (најомилената)*: музичар на Балканот (О. Драгојевиќ), актер во Холивуд (Т. Хенкс), диџеј во светот (Авичи); *најпознатиот (најпознатата)*: светски микробиолог (С. Кларк), светски епидемиолог (Ј. Гисеке), српски доктор (Несторовиќ), тенисер (Д. Родман), кардиохирург во светот (Ж. Митрев), македонски балетан (Е. Хусеин), хрватска спортистка на сите времиња (Јаница Костелиќ), српска поетеса и професорка по книжевност (Д. Максимовиќ); *најпопуларниот (најпопуларната)*: спортист во Русија (Ф. В. Емелијаненко), руска гимнастичарка (А. Солдатова); *најпочитуваниот (најпочитуваната)*: светски научник (Н. Тесла), руски психолог (М. Лабковски); *најталентираниот (најталентираната)*: актерка на својата генерација (М. Стрип), македонска пејачка на сите времиња (Каролина), црногорски фудбалер (С. Јоветиќ), каратистка во Охрид (Љ. Сајческа), тенисерка (Б. Андреску), шахистка од Кочани (Ј. Давиткова), македонска борачка (Б. Лазаревска); *најуспешниот (најуспешната)*: хрватска спортистка на сите времиња (Ј. Костелиќ), скијачка (Ј. Костелиќ); *најхаризматичниот (најхаризматичната)*: актер на својата генерација (Џ. Клуни), новинар во телевизијата (Ф. Рајли), актер (Г. Цветковски), глумица на сите времиња (Џ. Колинс); *најценетиот (најценетата)*: германски музички критичар (Ј. Кајзер), современ италијански книжевник (А. Барико), композитор (Шостаковиќ), српски драмски писател (Д. Ковачевиќ), кинематограф од англиското говорно подрачје (К. Менџис);

СФ 6: *придавка во суперлатив + именката човек/жена/личност*: *најбогатата*: славна личност во Британија (Е. Ширан), жена на светот (Л. Бетенкур, Опра, А. Валтон); *највлијателната*: личност на 20-тиот век (К. Ценер), славна личност во светот (О. Винфри, Џ. Лопез, Бијонсе), жена во медиумите и шоу-бизнисот (А. Винтур), жена во историјата (М. Кири); *најзначајната*: личност во техниката во тоа време (Т. Едисон); *најхаризматичната*: личност во женската атлетика (Е. Исинбаева);

СФ 7: *еден (една) од + придавка во суперлатив +/- (придавка) + именка што означува професија: еден (една) од најбараните*: фудбалери на денешницата (Т. Вернер), модели на денешницата (Б. Хадид), писателки (И. Бјелица), актерки во светот (Х. Бери), текстописци (М. Туцаковиќ, Џибони), модели во светот (К. Куркова), манекенки во светот (Е. Хоск), манекенки во Србија (Д. Џајкиќ); *еден (една) од најбогатите*: музичари (Е. Ширан), пејачки на светот (Адел); *еден (една) од најважните*: ракометари (А. Херман), поети на Источна Европа (Н. Маџиров); *еден (една) од највлијателните*: полски диригенти (А. Вит), новинари во Македонија (Н. Младенов), социолози на 20 век (З. Бауман), физичари на дваесеттиот век (Бор), поети (Хомер), архитекти на нашето време (Ф. Гери), артисти на светот (Б. Фери), германски театарски режисери (П. Цадек); *еден (една) од највредните*: кошаркари на оваа генерација (Г. Синани), пејачки на нашата естрада (Дани); *еден (една)*

од најголемите: сликари на постмодернизмот (Ван Гог), филмски режисери во државата (К. Ценевски), светски уметници (К. Пендерецки), кошаркари на сите времиња (Р. Грлиќ), ски-скокачи на сите времиња (М. Никинен), поети, драматурзи и есеисти на дваесеттиот век (Т. Елиот); *еден (една) од најдобрите*: кларинетисти во светот (Г. Бојчевски), светски атлетичари на сите времиња (С. Коу), кошаркари на оваа генерација (Г. Синани), фудбалери во историјата (К. Роналдо, Џ. Ленард), боксери на сите времиња (М. Али), тенисери на сите времиња (Надал, Ѓоковиќ), играчи во историјата (К. Мбапе), кошаркари на сите времиња (Ш. О' Нил), ракометарки на нашето време (А. Пенезиќ), фудбалери во историјата на Реал Мадрид (Г. Бенито), кардиохирурзи (Ф. Менаж), ракометарки на Вардар (Д. Цвијиќ), глумици во Македонија на сите времиња (Б. Беличанец), тенисерки во светот (К. Вознијацки), ракометарки на нашето време (А. Пенезиќ); *еден (една) од најзначајните*: светски архитекти (Р. Вентури), музичари во рок-историјата (Стинг), поети во Македонија (А. Поповски), албански сликари (А. Кастрати), современи театарски сценографи во германскиот и европски театар (Ј. Папелбаум), македонски скулптори (П. Хаџи-Бошков), американски писателки (У. ле Гвин); *еден (една) од најистакнатите*: фудбалери и спортски работници (М. Карамучев), културни работници (Д. Јанески), претставници на латиноамериканската и светската проза на дваесеттиот век (Г. Г. Маркез), британски математичари (М. Атија), македонски филолози (Н. Чундева), италијански флејтисти (Џ. Нова), кардиохирурзи (Ф. Менаж), оперски певици (А. Дурловски), современи турски писателки (Е. Шафак); *еден (една) од најомилените*: пејачи на сите времиња (Х. Иглесијас), модни фотографии во Париз (М. Тестино), холивудски актери (К. Ривс), фудбалери (Роналдињо), глумици во Холивуд (С. Булок), холивудски актерки (А. Џоли); *еден (една) од најпознатите*: српски епидемиолози (Б. Тиодоровиќ), фудбалери во историјата на Реал Мадрид (Г. Бенито), готвачи во светот (Е. Бордејн), светски ракометари (М. Ј. Ларсен), актери во Холивуд (Ш. Пен), македонски епидемиолози (Д. Даниловски), светски манекенки (К. Мос), американски писатели по Втората светска војна (С. Белоу), актерки од поранешна Југославија (Н. Арнериќ), поп-пејачки (Пинк), кинески актерки (Ф. Бингбинг); *еден (една) од најпопуларните*: турски актери (Б. Оздивит), американски актери (К. Даглас), акциони актери (Џ. Стејтам), пејачи во светот (Џ. Мајкл), пејачи во „Гранд“ (Д. Филиповиќ), модели на светот (К. Д. Орефиче), гимнастичарки (А. Солдатова), македонски пејачки (А. Гиговска), светски пејачки (С. Дион); *еден (една) од најпочитуваните*: научници (М. Каку), фудбалери во светот (Д. Бекам, Буфон), гитаристи на современата рок-ера (М. Нофлер), композитори на сите времиња (Бетовен), актерки (Х. Мирен), професори на катедрата за англиски јазик и професори на Филолошкиот факултет (Д. Михајловски), поети и музичари на неговата генерација (Ј. Коен), виолинисти на нашето време (Џ. Рахлин), блуз и рок-гитаристи во Италија (Ф. Феличиано), новинари (Н. Младенов), дизајнери денес (Т. Форд);

еден (една) од најсексапилните: одбојкарки во Бразил (Ж. Карваљо), српски пејачки (Р. Манојловиќ), актерки на телевизија (М. Б. Браун), холивудски актерки (Џ. Алба); *еден (една) од најталентираниите*: актери (Џ. Гиленхал, Н. Стојановски), германски фудбалери (Т. Керер), фудбалери на светот (К. Коман), глумци (Е. Нортон), српски актерки (М. Јоковиќ); *еден (една) од најценетите*: драмски писатели (Ф. Зелер), норвешки режисери (А. Л. Нес), писатели во Холандија (Ф. ван Еден), психијатри во светот (М. Литвак), сликари (Ван Гог), научници (Н. Тесла), музичарки на Балканот (Н. Бадриќ), новинарки во Франција (А. Кожан), француски современи романописци (П. Модиијано), македонски ликовни уметници (Н. Мартиновски);

СФ 8: *еден (една) од + придавка во суперлатив + човек/жена/личност/ луѓе*: една од најбогатите: жени на светот (Опра), жени во Холивуд (Џ. Анистон); една од највлијателните: жени во светот (Опра, К. Шанел), личности во светот (К. Џенер); *еден (една) од најсексапилните*: мажи во светот (Б. Афлек, Џ. Момоа), жени на светот (С. Вергара); *еден од најпочитуваните*: луѓе во Холивуд (К. Даглас);

СФ 9: *еден (една) од + број/бројна форма/бројна придавка + именка што означува професија*: двете пејачки од поранешните југословенски простори (И. Петерс), тројцата најдобри фудбалери во светот (Р. Кин), тројцата врвни театарски режисери во светот во моментот (Т. Остермаер), трите најдобри ракометарки во третото коло во Лигата на шампионите (Ј. Радичевиќ, А. Пенезиќ), тројцата најдобри фудбалери во светот (Р. Кин), тројцата најпопуларни тенори во светот (Х. Карерас), петте најдобри светски фудбалери (Ди Марија), четворицата најдобри фоторепортери (Н. Геденидзе), петте најзначајни руски композитори на 19 век (Н. Р. Корсаков), десетте најдобри ракометари (Лазаров);

СФ 10: *број/бројна форма + придавка во суперлатив + именка што означува професија*: двајцата најдобри фудбалери (Р. Левановски и Т. Милер), двајцата најдобри светски тенисери (Р. Надал и Ѓ. Новковиќ), двајцата најдобри фудбалери на светот (Л. Меси и К. Роналдо), двајцата најдобри фудбалери на денешницата (Л. Меси и К. Роналдо), двете најдобри тенисерки во финалето на Мајами (С. Вилијамс и Н. Ли), двете најдобри српски тенисерки (А. Ивановиќ и Ј. Јанковиќ), двајцата најдобри боксери на планетата (С. А. Канело и Г. Головкин), двајцата најпопуларни кошаркари од минатата сезона (Леброн и Брајант), двете најпопуларни пејачки (Д. Липа и Р. Ора), тројцата најпопуларни спортисти на листата (К. Роналдо, Л. Џејмс и Л. Меси), тројцата најпопуларни пејачи на 20 век (Н. Кол, Ф. Синатра и Е. Присли), тројцата најзначајни композитори (Бах, Моцарт и Бетовен);

СФ 11: *придавка + тениски ас*: познатиот (Б. Бекер).

Во истражувањата често се истакнува дека перифразите се контекстуално ограничени, а тоа значи дека за нивното целосно разбирање е потребен контекстот. Примерот што го наведува Гаљперин (1980) ...*детето... лишено од она што не може да се замени*, а што претставува перифраза за мајка и што,

според неа, може да се разбере само од контекстот, зашто надвор од контекстот подлежи на индивидуални интерпретации, покажува дека оваа ограниченост се однесува на перифразите сфатени како стилистичко средство во јазикот на уметничката литература. Во однос на логичките персонални перифрази како битен белег на јазикот на електронските весници, ова истражување покажува дека контекстуална ограниченост може да се јави само во случаите кога една иста перифраза се употребува за да означи различни денотати што е во корелација со истражувањето на Јанушева (2020а; 2020б). Од анализираниот материјал се забележува дека логичката персонална перифраза *популарниот пејач* (С. Сакиќ, Џ. Бибер, Л. Ричи) означува тројца пејачи, *највлијателната славна личност во светот*, исто така, три личности (О. Винфри, Џ. Лопез, Бијонсе), а *убавата актерка* се однесува дури на пет актерки (П. Чопра, Д. Ризова, Н. Петровиќ, К. Бекинсејл, Л. Бонет) итн. Но, разбирањето на перифразата не е доведено во прашање, зашто покрај перифразата во текстот се присутни името и презимето на денотатот. Оттука, истражувањето го потврдува ставот на Јанушева (2020) за тоа дека за целосното разбирање на логичката персонална перифраза во текстот покрај перифразата мора барем еднаш да бидат спомнати името и презимето на денотатот зашто, во спротивно, може да се јават индивидуални интерпретации. Понатаму, треба да се нагласи дека контекстуалната (не)ограниченост не е карактеристика на перифразите сами по себе, ами зависи од голем број когнитивни фактори на кои укажуваат Гаљперин (1981), Кухаренко (2000) и Јанушева (2020а; 2020б), како што се: нивото на општа писменост на читателот, неговото знаење за описно именуваниот поим, неговото познавање на општествено-политичките, културните, економските и другите услови во земјата и надвор од неа, но и на други фактори, како: интересот на читателот за одредена тема, актуелноста на денотатот (појавите или настаните поврзани со него) што доведува до негово често спомнување во новинарските статии и сл. Анализата, понатаму, го потврдува ставот на Јанушева (2020а; 2020б) дека актуелноста на лицето влијае врз контекстуалната (не)ограниченост на перифразата. На пример, денес поради актуелната ситуација со корона-вирусот очекувана е зголемена употреба на логички персонални перифрази кои се однесуваат на голем број доктори, епидемиолози или други медицински лица што даваат свое видување, совети и препораки. Исто така, поради актуелните настани поврзани со приемот на РМ во Европската Унија, се очекува зголемена употреба и на голем број логички персонални перифрази кои се однесуваат на лица со различни функции во рамките на Унијата, на пример, комесари, координатори, советници, високи претставници и сл. Од истражувањето произлегува и дополнителен заклучок во однос на контекстуалната (не)ограниченост што се однесува на тоа дека таа се забележува и кај логичките персонални перифрази.

Оценувачката функција на која во своите истражувања упатуваат Станева (1996), Кухаренко (2000), Велковска (2002), Ватева (2010), Делева

(2012), Григораш (2016) и Јанушева (2020а; 2020б) се покажува како многу важна карактеристика на перифразите. Оваа функција, како што е веќе наведено, се однесува на одредена карактеристика или својство на денотатот кое, според мислењето на авторот на статијата, е најважно. Всушност, како што вели Кухаренко (2000) станува збор за индивидуална перцепција на авторот во однос на одредена карактеристика што ја има денотатот или однос на авторот кон денотатот. Потврда за тоа дека станува збор за индивидуална перцепција на авторот на статијата во однос на денотатот претставуваат голем број логички персонални перифрази што се јавуваат за еден денотат. На пример, перифразите *омилената светска политичарка, најценетата европска политичарка, највлијателната жена на светот, еден од најценетите политички лидери во светот*, се однесуваат на денотатот А. Меркел. На овој начин, авторот, всушност, го изнесува својот личен став и својата лична оценка за функцијата што ја има Меркел во европската и во светската политика.

Иако одредени истражувања (Галперин, 1981; Велковска, 2002) укажуваат на поврзаност на одреден временски период со одредени перифрази, ова истражување го потврдува ставот на Јанушева (2020а; 2020б) за тоа дека перифразите, всушност, не се менуваат, туку се менува името на денотатот, зашто е логично дека во секој временски период постои или ќе постои лице за кое ќе биде карактеристична перифразата *премиер на Владата*, или лице за кое се јавува перифразата *еден (една) од најзначајните*. Поврзаноста на перифразите со времето во кое се употребуваат се поврзува и со актуелноста на денотатот во сите сфери од човековото живеење и дејствување. На пример, перифразата *една од најпознатите актерки од поранешна Југославија*, која го заменува денотатот Неда Арнериќ, не е позната за помладите зборуваачи на македонскиот јазик, од едноставна причина што во времето во кое тие живеат, оваа личност не е актуелна.

5. Заклучок

Истражувањето покажува дека во македонскиот јазик, како и во другите словенски јазици, се забележува присуство на логички персонални перифрази како значаен белег на јазикот на електронските новинарски статии. Во рамките на логичките персонални перифрази се разликуваат две подгрупи врз основа на два инхерентни признаци што се однесуваат на функцијата и на професијата што лицето ја има во општеството. Во рамките, пак, на овие две подгрупи се разликуваат голем број семантички формули што се однесуваат на карактеристиките функција и професија и што претставуваат комбинација од една од карактеристиките и оцената на авторот на текстот за неа. Овие семантички формули се, всушност, готови изрази што му овозможуваат на авторот на текстот за брзо време да информира поголем број читатели и да го изнесе сопствениот став, но и да ја избегне монотонијата и да влијае врз нивните емоции. Истражувањето покажува дека логичките персонални

перифрази што се употребуваат во македонскиот јазик се однесуваат на лица од јавниот живот во Македонија, на Балканот, но и во светот и дека за нивно целосно разбирање, покрај перифразата во текстот, мора да биде спомнато барем еднаш името на денотатот. Истражувањето ја потврдува улогата на когнитивните, но и на другите фактори (интересот на читателот, актуелноста на денотатот) во разбирањето на логичките персонални перифрази. Од истражувањето произлегува и заклучокот дека е сосема природно да се образуваат нови перифрази, зашто јазикот постојано се збогатува, но дека, всушност, перифразите не се менуваат. Она што се менува е името на денотатот. Конечно, од истражувањето се гледа дека најупотребувани се СФ 5: придавка во суперлатив +/- (придавка + придавка) + именка што означува професија и СФ 7: еден (една) од + придавка во суперлатив +/- (придавка) + именка што означува професија што претставуваат комбинацијата од професијата на денотатот и оцената на авторот за неа.

Користена литература

1. Ватева, В. (2010). Към въпроса за перифразата в текстове от публицистичния стил. Бургаски свободен университет. *Съвременна хуманитаристика*, 1, 39–44. <https://bit.ly/3eZVLQr>, 14.4.2017.
2. Велковска, С. (2002). *Белешки за македонската фразеологија*. Јазикот наш денешен кн. 8. Скопје: Институт за македонски јазик „К. Мисирков“.
3. Делева, В. И. (2012). *Перифразите в публицистичния стил на съвременния език (семантична българско-полска конфронтация)*. София: дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. <https://bit.ly/3bUE9Ue>, 15.4.2017.
4. Гальперин, И. Р. (1981). *Стилистика английского языка. Классический учебник по стилистике английского языка для факультетов иностранных языков*. 3-е изд., М.: Высшая школа. <https://bit.ly/3aMрHxo>, 14.4.2017.
5. Григораш, М. А. (2016). Это обобщающее множественное число (личностные перифразы, обозначающие различные группы деятелей украины, в русскоязычной украинской прессе). *Вестник Тамбовского университета. Серия Филологические науки и культурология*, 3 (7). Научная библиотека КиберЛенинка. <https://bit.ly/2UHbAU9>, 14.4.2017.
6. Дигитален речник на македонскиот јазик. <https://bit.ly/39IzWD1>, 20.1.2020.
7. Janusheva, V., Shashko, A. (2015). Use of idiomatic expressions from the conversational style in the journalistic sub-style of the standard Macedonian language. *International Journal „Teacher“*, 8, 87–90. Битола: Педагошки факултет.
8. Јанушева, В. (2020а). Перифразите во македонскиот стандарден јазик. *Меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања „Палимпсест“*, 5 (9), 87–97. Штип: Филолошки факултет.
9. Јанушева, В. (2020б). Фигуративните логички перифрази во македонскиот стандарден јазик. *Меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања „Палимпсест“*, 5 (10), 13–23. Штип: Филолошки факултет.

10. Кухаренко, В. А. (2000). *Практикум з стилістики англійської мови: Підручник*. Вінниця: Нова книга. <https://bit.ly/39KpBV0>, 14.4.2017.
11. Минова-Ѓуркова, Л. (2000). *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*. Скопје: Радинг.
12. Минова-Ѓуркова, Л. (2003). *Стилистика на современиот македонск јазик*. Скопје: Магор.
13. Станева, Х. (1996). Към характеристиката на перифразата. *Проглас*, 10 (4), 3–14. <https://bit.ly/2xQJ0Xu>, 18.2.2018.

Violeta Janusheva

St. Kliment Ohridski University, Bitola

Semantic Formulas for Expressing Logical Personal Periphrases in the Macedonian Standard Language

Abstract: This paper presents the most frequent semantic formulas (SF) for expressing the logical personal periphrases that are used in the Macedonian language in the language of the electronic newspapers. The research is a qualitative one and has a descriptive design. The corpus consists of 7000 logical personal periphrases, excerpted from the language of the electronic newspapers in 2019. Analysis and synthesis are the methods used to process the data and reach conclusions. The research results show that in the Macedonian language plenty of semantic formulas for expressing the logical personal periphrases are distinguished and that the inheret feature of the denotat refers mainly to two aspects, such as the function and profession he has in the society. The results indicate that the most used semantic formulas are SF 5 and SF 7 which refer to the combination of the denotat's proffesion and the author's evaluation: adjective in superlative +/- (adjective + adjective) + noun that refers to profession and one of + adjective in superlative +/- (adjective) + noun that refers to proffesion.

Keywords: *logical personal periphrases, semantic formulas, Macedonian language.*

ГОД. VI
БР. 11

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VI
NO 11